

Оксана Гнатів
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри
цивільного права та процесу
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
Львів, Україна
ResearcherID:E-5715-2016
[https://orcid.org/ 0000-0002-4161-8478](https://orcid.org/0000-0002-4161-8478)
e-mail: gnaviv.adv@gmail.com

Світлана Сенік
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри
цивільного права та процесу
Львівський національний університет
імені Івана Франка
Львів, Україна
[https://orcid.org/ 0000-0003-3492-5282](https://orcid.org/0000-0003-3492-5282)
e-mail: senykswitlana@gmail.com

УДК 347.94

<https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-90-101>

ПОДАННЯ І ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ: ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Оксана Гнатів, Світлана Сенік. Подання і збирання доказів: практика Європейського Союзу

Анотація

Актуальність дослідження зумовлено адаптацією механізмів правового регулювання процесуальних відносин в Україні із правом Європейського Союзу. **Мета дослідження** полягає у виявленні форм і правил збирання й подання доказів у цивільних та комерційних справах за законодавством Європейського Союзу. **Методи дослідження.** Для написання статті опрацьовано першоджерела, до яких належить законодавство Європейського Союзу. Проаналізовано наукові праці зарубіжних авторів, які присвячені окремим аспектам досліджуваної проблеми. Досягнення окресленої мети стало можливим завдяки використанню комплексу методів наукового пізнання, зокрема філософського (аристотелівського), загальнонаукових (описового, системного, порівняльного, структурно-функційного), а також спеціальних (що розроблені неюридичними науками, зокрема аналіз писемних юридичних джерел, кібернетичний) та окремих (що розвинені юридичними науками: формально-догматичний і спеціально-юридичний) методів. **Наукова новизна** полягає в тому, що ця

стаття є одним із перших комплексних досліджень особливостей збирання й подання доказів у цивільних та комерційних справах у Європейському Союзі. **Результати.** Досліджено особливості збирання і подання доказів у цивільних і комерційних справах за правилами, установленними у Європейському Союзі. Обґрунтовано необхідність врахування цих особливостей у процесуальному законодавстві України і практиці його застосування. **Висновки.** Європейський Союз є послідовним у впровадженні інноваційних технологій у всі сфери життя, а також цифровізації економічних та судових процесів. Використання електронних, дистанційних технологій при розгляді цивільних та комерційних справ має забезпечувати необхідний рівень безпеки під час збирання та одержання доказів. На відміну від процесуального законодавства України та практики його застосування, для збирання та одержання доказів у цивільних та комерційних справах в Європейському Союзі використовується децентралізована ІТ-система з метою спрощення та підвищення ефективності судових процесів, а також забезпечення більшої правової визначеності.

Ключові слова: докази, цивільні та комерційні справи, збирання та подання доказів, децентралізована ІТ-система, цифровізація судового процесу.

Вступ

Нещодавно в Україні спільними зусиллями Міністерства цифрової трансформації України, Львівського ІТ-Кластеру та за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» було створено платформу CodeUA¹. Мета створення цієї платформи – поглиблення співпраці між міжнародними бізнес-компаніями та українськими технологічними компаніями на взаємовигідних засадах. Усунення перешкод у співпраці між українськими ІТ-компаніями та закордонними бізнес-партнерами полягає в перевірці контрагента, відсутності комісій, інших додаткових, прихованих платежів, наданні юридичного супроводу і служби конс'єржа, наявності AI-помічника, аналітичних даних, а також забезпечення внутрішнього безперебійного спілкування на платформі.

Це ілюструє інтенсивність використання високотехнологічних рішень не лише у повсякденному особистому житті, а й у всіх підприємницьких і неприємницьких сферах. Глобалізація у сфері економіки та інноваційних технологій забезпечує сталий розвиток національних економік, проте несе певні ризики. Йдеться не лише про контрольованість використання AI, а й про зростання кількості спорів між контрагентами із різних держав.

Розгляд і вирішення спорів за участю суб'єктів, які належать до різних національних правопорядків, мають здійснюватися згідно із дотриманням встановлених процесуальних вимог. Цілей процесуального розгляду має бути досягнуто, зокрема з використанням сучасних інноваційних технологій. Саме для забезпечення мети і принципів здійснення правосуддя було прийнято Регламент (ЄС) 2020/1783 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2020 року про співпрацю між судами держав-членів у збиранні доказів у цивільних або комерційних справах (зби-

¹ Explore high-skilled Ukrainian tech companies ready to collaborate. URL: <https://codeua.com/> (last accessed: 10.01.2025).

рання доказів)². Дослідження цього Регламенту (далі – Регламент (ЄС) 2020/1783) в контексті євроінтеграційних процесів в Україні та можливостей збирання і подання доказів є важливим для імплементації позитивного нормотворчого досвіду в процесуальне законодавство України.

Викладення основного матеріалу

Основна частина. Важливість окресленої сфери дослідження обумовлює *мету статті*, яка полягає у виявленні форм і правил збирання та подання доказів у цивільних та комерційних справах за законодавством Європейського Союзу (далі – ЄС). Досягнення мети дослідження передбачає вирішення кількох завдань. По-перше, визначення правил збирання та подання доказів за правом ЄС. По-друге, дослідження винятків із згаданих правил. По-третє, з'ясування можливості використання цих правил у процесуальному праві України.

Матеріали та методи. Для написання статті опрацьовано першоджерела, до яких належить законодавство ЄС. Проаналізовано наукові праці зарубіжних авторів, які присвячені окремим аспектам досліджуваної проблеми.

При здійсненні дослідження авторки використовували філософський (аристотелівський) метод, а також загальнонаукові методи (описовий, системний, порівняльний, структурно-функційний). З огляду на тему статті застосовано спеціальні (розроблені неюридичними науками, зокрема аналіз писемних юридичних джерел (Регламентів ЄС), кібернетичний) та окремі (розвинені юридичними науками: формально-догматичний і спеціально-юридичний) методи. В основу дослідження покладено аристотелівський метод, який дав змогу цілісно проаналізувати правові норми, які встановлюють механізм збирання і подання доказів у цивільних і комерційних справах у ЄС.

Описовий підхід використовувався для висвітлення механізмів збирання і подання доказів за законодавством ЄС. Структурно-функційний метод забезпечив виявлення закономірностей встановлення процесуальних норм щодо збирання і подання доказів. Застосування кібернетичного методу зумовлене дослідженням технічних особливостей збирання і подання доказів. Використання спеціальних юридичних способів (приймів) дослідження пов'язане із дослідженням процесуальних норм у праві ЄС.

Наукове дослідження потребувало комплексного, а також порівняльного підходів, оскільки джерельна база складалась із процесуального законодавства ЄС, яке порівнювалося із процесуальним законодавством України. Наукова розвідка здійснювалась у кілька етапів з урахуванням обсягу досліджуваного матеріалу та необхідності обґрунтування зроблених висновків. На першому етапі проведено аналіз Регламенту (ЄС) 2020/1783 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2020 р. про співпрацю між судами держав-членів у збиранні доказів у цивільних або комерційних справах (збирання доказів). На другому етапі було здійснено

² Regulation (EU) 2020/1783 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters (taking of evidence). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1783> (last accessed: 11.01.2025).

вивчення наукових праць зарубіжних учених, а також інших опублікованих матеріалів з метою виявлення тенденцій у дослідженні процесуальних аспектів збирання і подання доказів. На третьому етапі теоретично обґрунтовано процесуальні особливості збирання й подання доказів з метою їх подальшої, можливої імплементації у процесуальне законодавство України.

Аналіз джерел і новітніх досліджень. Основою теоретичного дослідження обраної теми є напрацювання науковців у сфері права та інноваційних технологій, серед яких дисертаційне дослідження Дарії Козловської-Раутіайнен, яке стосувалося одержання документів від опонента в міжнародному комерційному арбітражі³. Хоча саме дослідження здійснене у 2016 р., можемо констатувати часткову екстраполяцію її висновків на принципи, закріплені в досліджуваному Регламенті (ЄС) 2020/1783. Так, авторка вказує, що багато питань щодо збирання і подання доказів можуть бути вирішені шляхом застосування таких, що балансують, принципів міжнародного комерційного арбітражу, які забезпечують його гнучкість. Водночас арбітри повинні забезпечити відсутність порушень вимог належної правової процедури або публічної політики, а учасники розгляду – розуміти наслідки вчинення або невчинення дій, пов'язаних із збиранням, виготовленням електронних документів та їх поданням до міжнародного арбітражу. Однак це дослідження стосується розгляду справ у недержавних установах, якими є міжнародні комерційні арбітражі.

Застосування інноваційних технологій не лише при здійсненні публічного урядування, а й при розгляді судових справ зумовлене розвитком сучасних технологій, а також конкретними об'єктивними обставинами: пандемії, війна, стихійні лиха тощо. Тому вказана проблематика є актуальною як для України, так і для ЄС та інших держав.

Цифровізація правосуддя в ЄС передбачає комплекс правових заходів у поєднанні з технологічними засобами, що покликані забезпечити функціонування більш інтегрованої, сталої та безпечної системи електронного правосуддя в ЄС⁴. У дослідженні йдеться про Пропозицію для Регламенту Європейського Парламенту та Ради COM (2021) 759 final 2021/0394 (COD) щодо цифровізації судової співпраці та доступу до правосуддя у транскордонних цивільних, комерційних та кримінальних справах, а також внесення змін до деяких актів у сфері судової співпраці від 1 грудня 2021 р.⁵, яка дає широкі можливості для використання електронних

³ Kozłowska-Rautiainen, Daria Obtaining Documents From the Opponent in International Commercial Arbitration (September 16, 2016). ISBN 978-951-51-2410-4 Unigrafia Helsinki 2016, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3482448> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3482448>

⁴ Kramer, Xandra E. Digitising Access to Justice: The Next Steps in the Digitalisation of Judicial Cooperation in Europe (January 10, 2022). *Revista General de Derecho Europeo*, 2022, 56, p. 1–9, Available at SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4034962>

⁵ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 01 December. 2021 COM (2021) 759 final 2021/0394 (COD) on the digitalisation of judicial cooperation and access to justice in cross-border civil, commercial and criminal matters, and amending certain acts in the field of judicial cooperation. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0759> (last accessed: 10.01.2025).

засобів зв'язку, полегшення проведення відеоконференцій та перевірки електронних документів і підписів. Ця пропозиція є частиною масштабної ініціативи «Цифрове десятиліття Європи»⁶, у межах якої прийнято низку європейських актів щодо здійснення цифрових прав та забезпечення безпечного й надійного цифрового світу. По суті, йдеться про створення в ЄС електронного правосуддя. В Україні діє аналогічна підсистема Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи під назвою «Електронний суд». Тому прослідковується синхронізація дій у ЄС та в Україні щодо забезпечення можливості здійснення процесуальних прав за допомогою сучасних цифрових технологій, гарантуючи при цьому досягнення мети правосуддя без порушення принципів його здійснення.

Водночас не в усіх державах ЄС достатньо уваги приділяється впровадженню електронних телекомунікаційних систем для здійснення правосуддя. Так, у Республіці Польща законодавчо регламентована процедура подання електронних доказів у кримінальному процесі, натомість така регламентація відсутня у цивільному процесі. Більш того, відсутнє поняття електронних доказів як самостійний засіб доказування, хоча електронні докази використовуються на практиці для підтвердження обставин, які обґрунтовують вимоги сторін. Це свідчить, що правильне та ефективне використання електронних доказів означає не лише якість та швидкість процедури, а й її економічність⁷. У цьому аспекті слід зазначити прогресивність українського процесуального законодавства, яке містить поняття та особливості дослідження електронних доказів, а також практики його застосування. Так, у Постанові від 21 червня 2023 р. у справі №916/3027/21 Верховний Суд (далі – ВС) не лише розмежував поняття «електронний документ» та «електронний доказ», а й указав на форми подання електронних доказів до суду⁸.

Порівняно нещодавно, 22 травня 2022 р., було оприлюднено закон, яким унесено зміни до Цивільного процесуального кодексу Японської Держави, що передбачають використання при розгляді внутрішньодержавних цивільних справ онлайн-технологій, зокрема: онлайн-подання скарг, електронне обслуговування процесу, онлайн-участь в усних дебатах та перевірка доказів за допомогою відеоконференції. Однак ставиться питання про те, чи можна використовувати ці технології у справах з іноземним елементом⁹.

⁶ Advancing Europe's digital decade. The EU: pioneering the way to a safe and trusted digital world. URL: https://state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2022/state-union-achievements/advancing-europes-digital-decade_en (last accessed: 10.01.2025).

⁷ Mariusz Nowak. Electronic Evidence in Civil Proceedings on the Background of Comparative Law. *Studia Iuridica Lublinensia*. 2024. Vol 33, No 2. <http://dx.doi.org/10.17951/sil.2024.33.2.223-237>

⁸ Постанова Верховного Суду від 21.06.2023 р. у справі №916/3027/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112088045> (дата звернення: 15.01.2025).

⁹ Nozomi, Tada : Introducing Information Technology to the Japanese Code of Civil Procedure and Cross-Border Service of Process and Examination of Evidence. *Changing Orders in International Economic Law*. 2023. Vol. 2. YOKOMIZO, D., TOJO, Y., & NAIKI, Y. (Eds.). A Japanese Perspective (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003193104>

Українська підсистема «Електронний суд» створена для забезпечення цифрового доступу для правосуддя резидентів України, тому окреслена проблема залишається актуальною для України також.

Перехід до електронних середовищ і об'єктів формує нові реалії та розширює межі традиційних паперових підходів, яких уже недостатньо для роботи з особливостями інформації, доступу до даних і доказів, створених технологіями. Перехід до інтеграції електронних форм доказів та їх збирання в електронному форматі зумовлює необхідність пошуку порядку забезпечення законності у рамках тих самих процесуальних стандартів і гарантій основних прав¹⁰. Погоджуючись із цією тезою, а також наведеною думкою про фрагментарність правового регулювання у цій сфері, слід акцентувати увагу на необхідності консолідованого підходу в правовому регулюванні використання новітніх технологій при розгляді приватноправових спорів.

Одним із викликів при регулюванні електронних доказів є те, що електронні докази можуть існувати в різних видах, а категорії електронних доказів можуть змінюватися миттєво, у зв'язку зі швидким розвитком інформаційних технологій¹¹. Дійсно, процесуальне законодавство повинно містити чіткі вимоги щодо збирання, подання, верифікації та оцінювання електронних доказів, а також електронних копій доказів, водночас бути гнучким (припускати можливість подання доказів, які існують у нових цифрових формах).

Окремі процесуалісти правильно зауважують про необхідність автентифікації електронних доказів. Серед основних доказів автентифікації є електронний підпис, що дає змогу ідентифікувати особу, яка підписала документ¹². Іншою ідентифікуючою ознакою вважають електронну позначку часу на оригіналах аудіо-, відео- або електронних фотокарток, поданих до суду для оцінювання судом допустимості¹³. Безперечно, у разі сумнівів щодо достовірності електронних доказів чи електронної копії доказів сторона процесу може подати клопотання про призначення судової експертизи¹⁴. Однак для автентифікації цього виду доказів також слід навести джерело походження.

¹⁰ Ontanu, E. A. Normalising the use of electronic evidence: Bringing technology use into a familiar normative path in civil procedure. *Oñati Socio-Legal Series*, 2022. 12(3), pp. 582–613. <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1304>

¹¹ Tran, Q. A. The Significant Types of Electronic Evidence. In: *Electronic Evidence in Civil and Commercial Dispute Resolution. European Yearbook of International Economic Law*. 2022. Vol 27. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-18572-4_5

¹² Tran, Q. A. The Authentication of Electronic Evidence. In: *Electronic Evidence in Civil and Commercial Dispute Resolution. European Yearbook of International Economic Law*. 2022. Vol 27. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-18572-4_7

¹³ BUSTAMANTE RÚA, Mónica María; GALVIS LUGO, Ángel Francisco. The Evaluation of Electronic and Documentary Evidence in the Civil Sphere: Differences and Implications. *Law, State and Telecommunications Review*, [S. l.], v. 13, n. 2, p. 155–197, 2021. <https://doi.org/10.26512/lstr.v13i2.37266>.

¹⁴ Chvankin Serhii. JUDICIAL PROVING IN CIVIL PROCEEDINGS IN THE AGE OF INFORMATION TECHNOLOGIES. *Evropsky Politicky a Pravni Diskurz*. 2021. 8 (3), pp. 160–168. <https://doi.org/10.46340/eppd.2021.8.3.21>

Указані дослідження висвітлюють окремі питання електронних доказів та подання електронних копій доказів. Однак ці наукові напрацювання лише окреслюють можливе коло проблемних питань, а також не завжди відображають відмінність між поняттями «електронний доказ» та «електронна копія доказу». Ці терміни, як уже наголошувалося, розмежовуються українським законодавством, а також практикою його застосування.

Обговорення (дискусія). Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року¹⁵ покладає на Українську державу зобов'язання адаптувати законодавчі акти, які приймають із законодавчими актами ЄС. Цей процес законодавчої уніфікації стосується усіх сфер та галузей, що потребує значних часових витрат.

Однак Регламент (ЄС) 2020/1783, як і інші регламенти, є нормативним актом прямої дії, що не вимагає додаткових процедур від держав-членів для імплементації. Тому коли Україна стане повноцінним членом ЄС, не буде потреби у прийнятті додаткових законодавчих актів для його застосування. Водночас процесуальні й технічні вимоги мають бути дотримані на відповідних рівнях.

Прийняття згаданого Регламенту має метою покращення і прискорення співпраці між судами різних держав-членів щодо збирання доказів у цивільних і комерційних справах як один зі складників забезпечення простору свободи, безпеки та справедливості. Його розроблення й ухвалення стало результатом пошуку рішень для процесуальної економії та оптимізації процесу збирання доказів.

Регламент (ЄС) 2020/1783 має кілька цілей, серед яких:

- 1) підвищення ефективності та швидкості судових проваджень шляхом спрощення та оптимізації механізмів співпраці під час збирання доказів у транскордонних провадженнях;
- 2) забезпечення більшої правової визначеності та оцифрованих (спрощених) процедур для заохочення участі осіб у транскордонних транзакціях, що стимулюватиме в ЄС.

Регламент (ЄС) 2020/1783 передбачає збирання доказів і їх надання з використанням сучасних комунікаційних технологій. У ньому визначено можливі форми комунікації між судами, у тому числі органами, які діють під контролем судового органу. До таких форм належать:

- 1) комунікація з використанням обов'язкової кваліфікованої зареєстрованої електронної служби доставки (далі – зареєстрована електронна служба);
- 2) комунікація через безпечну і надійну децентралізовану ІТ-систему, що включає національні ІТ-системи, які є взаємопов'язаними та технічно сумісними і без шкоди для подальшого технологічного процесу на основі електронної CODEX;

¹⁵ Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. OJ L 161, 29.5.2014, p. 3–2137. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_international/2014/295/oj (last accessed: 10.01.2025).

3) використання інших найбільш підходящих альтернативних засобів, які забезпечують швидке та безпечне передання доказів електронним способом або поштою (далі – альтернативні засоби);

4) одержання доказів дипломатичними агентами або консульськими посадовими особами;

5) безпосереднє збирання доказів.

Зареєстрована електронна служба діє відповідно до Регламенту (ЄС) 910/2014 Європейського Парламенту та Ради від 23 липня 2014 р. про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних операцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС¹⁶. По суті, це офіційна система комунікації із визначеним переліком вимог, дотримання яких є обов'язковим і необхідним.

Натомість децентралізована ІТ-система, передбачена в Регламенті (ЄС) 2020/1783, хоча й спрощує процес збирання та подання доказів у цивільних та комерційних справах, повинна функціонувати на основі еталонного програмного забезпечення, яке гарантує належний рівень безпеки та взаємодії між судами. Її використання не передбачає відшкодування витрат на податки чи інших платежів, за винятком обґрунтованих витрат, пов'язаних з оплатою послуг експерта, перекладача тощо. Ця система є основою в системі комунікації між судами для вирішення транскордонних цивільних та комерційних спорів. Суди не можуть ставити під сумнів юридичну силу документів, одержаних через децентралізовану ІТ-систему, або ж вважати їх недопустимими як докази лише через електронну форму чи спосіб передання. Однак цей принцип не повинен позначатися на оцінці таких документів, як доказів за національним законодавством.

Альтернативні засоби використовуються у випадках, коли передання доказів через децентралізовану ІТ-систему неможливо через збій системи, характер доказів (наприклад, передання зразків ДНК чи крові), в інших виняткових випадках. До останніх належить непропорційне навантаження на компетентні органи у зв'язку перетворенням великої кількості документів у паперову форму, а також, коли документ у паперовій формі потрібен в оригіналі для оцінки його автентичності. Використання альтернативних засобів повинно забезпечувати належний рівень безпеки та схоронності доказів.

Дипломатичні агенти і консульські посадові особи повинні мати можливість збирати докази на території їх акредитації без необхідності попереднього запиту. Вони здійснюють ці повноваження шляхом збирання свідчення без застосування примусових заходів у приміщеннях дипломатичних представництв і консульств, крім випадків, коли особа через об'єктивні обставини не може прибути до відповідних приміщень (наприклад, серйозна хвороба).

¹⁶ Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj/eng> (last accessed: 10.01.2025).

Безпосереднє збирання доказів забезпечується за допомогою відеоконференцій або інших технологій дистанційного зв'язку за умови, що така технологія доступна запитуючому суду і він вважає її використання доцільним у цих конкретних обставинах справи. За потреби до участі у відеоконференції залучається перекладач.

У Регламенті (ЄС) 2020/1783 передбачено вимоги до форми і змісту запиту на збирання та одержання доказів, а також строки їх виконання. Запитуваний суд повинен підтвердити одержання запиту протягом 7 днів після одержання та виконати його протягом 90 днів з дня отримання запиту. За неможливості виконати запит у цей строк запитуваний суд повинен повідомити про це запитуючий суд.

Регламент (ЄС) 2020/1783 також містить вичерпний перелік підстав для відмови у виконанні запиту. Їх умовно можна розділити на дві групи: об'єктивні (запит не підпадає під дію цього Регламенту або ж виконання запиту не належить до функцій судової влади запитуваної держави) та суб'єктивні, коли запитуючий суд не усунув недоліки запиту або ж не надав депозит чи аванс для покриття необхідних витрат.

Отже, за допомогою Регламенту (ЄС) 2020/1783 усувається надмірний формалізм у збиранні та одержанні доказів у цивільних та комерційних справах, однак із дотриманням вимог безпеки. Цей підхід є виправданим. До прикладу, ВС у своїх нещодавніх ухвалах, від 8 січня 2024 р. у справі № 523/12826/19 та від 21 листопада 2024 р. у справі № 463/615/13, виявляє надмірний формалізм, незважаючи на воєнний стан, проблеми з електроенергією через обстріли, що позначається на якості Інтернету, а також недоліки в роботі підсистеми «Електронний суд». Адвокати надсилали клопотання та касаційну скаргу, підписані електронним ключем, на офіційну електронну адресу суду, однак ці процесуальні документи були залишені без розгляду. На думку ВС, суб'єкти, які зареєстрували електронний кабінет в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, може подавати процесуальні та інші документи, вчиняти інші процесуальні дії в електронній формі виключно за допомогою Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи або її окремої підсистеми (модуля), що забезпечує обмін документами, з використанням кваліфікованого електронного підпису або засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», якщо інше не передбачено процесуальним кодексом¹⁷. Однак попередня судова практика ВС була зовсім іншою. Зважаючи на прагнення України стати частиною ЄС і конкретні кроки для досягнення цієї мети, такий надмірний формалізм з боку ВС є неприпустимим.

¹⁷ Ухвала Верховного Суду від 08.01.2024 р. у справі № 523/12826/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116234817> (дата звернення: 12.01.2025).

Ухвала Верховного Суду від 21.11.2024 р. у справі № 463/615/13. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123241755> (дата звернення: 12.01.2025).

Висновки.

ЄС є послідовним у впровадженні інноваційних технологій в усі сфери життя, а також цифровізації економічних та судових процесів. Використання електронних, дистанційних технологій при розгляді цивільних та комерційних справ повинно забезпечувати необхідний рівень безпеки при збиранні та одержанні доказів. Водночас для збирання та одержання доказів у цивільних та комерційних справах використовується децентралізована ІТ-система з метою спрощення та підвищення ефективності судових процесів, а також забезпечення більшої правової визначеності. Україні варто запозичити цей позитивний процесуальний досвід із метою оптимізації судових проваджень і забезпечення процесуальної економії.

REFERENCES

- Explore high-skilled Ukrainian tech companies ready to collaborate. (2025) *Code.UA*. <https://codeua.com/> [in English]
- European Parliament and of the Council (2020, November 25) Regulation (EU) 2020/1783 on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters (taking of evidence). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1783> [in English]
- Kozłowska-Rautiainen, D. (2016, September 16). Obtaining Documents From the Opponent in International Commercial Arbitration. *Unigrafia* Helsinki. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3482448> [in English]
- Kramer, Xandra E. (2022, January 10). Digitising Access to Justice: The Next Steps in the Digitalisation of Judicial Cooperation in Europe *Revista General de Derecho Europeo* 56 <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4034962> [in English]
- European Parliament and of the Council (2021, December 01) Proposal for a regulation COM (2021) 759 final 2021/0394 (COD) on the digitalisation of judicial cooperation and access to justice in cross-border civil, commercial and criminal matters, and amending certain acts in the field of judicial cooperation. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0759> [in English]
- Advancing Europe's digital decade. The EU: pioneering the way to a safe and trusted digital world. https://state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2022/state-union-achievements/advancing-europes-digital-decade_en [in English]
- Nowak, M. (2024). Electronic Evidence in Civil Proceedings on the Background of Comparative Law. *Studia Iuridica Lublinensia*. 33, 2 <http://dx.doi.org/10.17951/sil.2024.33.2.223-237> [in English]
- Supreme Court (2023, June 21), Resolution in case №916/3027/21. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112088045> [in Ukrainian]
- Nozomi Tada (2023). Introducing Information Technology to the Japanese Code of Civil Procedure and Cross-Border Service of Process and Examination of Evidence.

- YOKOMIZO, D., TOJO, Y., & NAIKI, Y. (Eds.). (2023). *Changing Orders in International Economic Law. 2: A Japanese Perspective* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003193104> [in English]
- Ontanu, E. A. (2022). Normalising the use of electronic evidence: Bringing technology use into a familiar normative path in civil procedure, *Ocati Socio-Legal Series*, 12(3), pp. 582–613. <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1304> [in English]
- Tran, Q. A. (2022). The Authentication of Electronic Evidence. In: *Electronic Evidence in Civil and Commercial Dispute Resolution*. European Yearbook of International Economic Law, vol 27. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-18572-4_7 [in English]
- Bustamante Ръа, М. М. & Galvis Lugo, Б. F. (2021). The Evaluation of Electronic and Documentary Evidence in the Civil Sphere: Differences and Implications. *Law, State and Telecommunications Review*, 13, 2, <https://doi.org/10.26512/lstr.v13i2.37266> [in English]
- Chvankin, S. (2021). JUDICIAL PROVING IN CIVIL PROCEEDINGS IN THE AGE OF INFORMATION TECHNOLOGIES. *Evropsky Politicky a Pravni Diskurz*, 8 (3), pp. 160–168. DOI 10.46340/eppd.2021.8.3.21 [in English]
- Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. *OJ L 161*, 29.5.2014, p. 3–2137. https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj [in English]
- European Parliament and of the Council (2014, July 23) Regulation (EU) No 910/2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj/eng> [in English]
- Supreme Court (2024 January 8) Resolution in case № 523/12826/19. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116234817> [in Ukrainian]
- Supreme Court (2024, November 21) Resolution in the case No 463/615/13 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123241755> [in Ukrainian]

Hnativ Oksana
Associate Professor (Civil Law and Procedure)
Lvivskij Natsionalnyj Universitet
imeni Ivana Franka, Lviv, Ukrainian

Senyk Svitlana
Associate Professor (Civil Law and Procedure)
Lvivskij Natsionalnyj Universitet
imeni Ivana Franka, Lviv, Ukrainian

Hnativ Oksana, Senyk Svitlana. Submission and Taking of Evidence: Practice of the European Union**Abstract**

The study's relevance is due to the adaptation of the mechanisms of legal regulation of procedural relations in Ukraine to the law of the European Union. **The study aims** to identify the forms and rules for collecting and presenting evidence in civil and commercial cases under the law of the European Union – research **methods**. Primary sources were studied in writing the article, including the European Union legislation. Scientific works of foreign authors devoted to individual aspects of the problem under study were analyzed. Achieving the outlined goal was made possible through the use of a complex of methods of scientific knowledge, in particular philosophical (Aristotelian), general scientific (descriptive, systemic, comparative, structural-functional), as well as special (developed by non-legal sciences, in particular, the analysis of written legal sources, cybernetic) and individual (developed by legal sciences: formal-dogmatic and special-legal) methods. The scientific novelty lies in the fact that this article is one of the first comprehensive studies of the features of collecting and presenting evidence in civil and commercial cases in the European Union. **Results**. The features of collecting and presenting evidence in civil and commercial cases according to the rules established in the European Union have been studied. The need to consider these features in Ukraine's procedural legislation and practice of application has been substantiated. **Conclusions**. The European Union consistently introduces innovative technologies into all spheres of life, as well as the digitalization of economic and judicial processes. Using electronic, remote technologies in civil and commercial cases should ensure the necessary level of security while collecting and receiving evidence. Unlike the procedural legislation of Ukraine and the practice of its application, a decentralized IT system is used to collect and receive evidence in civil and commercial cases in the European Union to simplify and increase the efficiency of judicial processes, as well as to ensure greater legal certainty.

Keywords: *evidence, civil and commercial cases, collection and presentation of evidence, decentralized IT system, digitalization of the judicial process.*